

Bijlage 1

Het Cultuurfort / Jan Blanken Centrum

In november 2005 heeft de Stichting Fort Everdingen zijn concept Toekomstvisie uitgebracht. Sindsdien is de planvorming rond de mogelijke ontwikkeling verder ontwikkeld en zijn ook door anderen ideeën ingebracht.

In de Toekomstvisie, zoals beschreven in punt 6.3 Planvisie Fort Everdingen (2005), zijn drie mogelijkheden voor een nieuwe functie van het fort benoemd:

- A. Het Cultuurfort
- B. Het Herinneringsfort
- C. Het Natuurfort

Inmiddels heeft het bestuur optie B, het Herinneringsfort, na langdurige discussie laten vallen omdat de private sfeer en het publieke domein elkaar in deze constructie in de weg zitten. Het fort moet publiek goed toegankelijk zijn. De Stichting Fort Everdingen opteert daarom nadrukkelijk voor optie A: 'Het Cultuurfort' en denkt daarbij aan een invulling die recht doet aan de gedachte *breed museaal*, zoals al aangegeven in *Panorama Kraijenhoff*. De toegankelijkheid en de beleefbaarheid van het goed bewaarde fort in de landelijke omgeving van het rivierenlandschap moeten worden gewaarborgd.

Op het Cultuurfort Fort Everdingen moet **het Jan Blanken Centrum** worden gevestigd. In dit informatiecentrum kunnen veel aspecten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en van de directe omgeving van het waterrijke rivierenlandschap worden ondergebracht.

Jan Blanken (Bergambacht 1755 – Vianen 1838)

De veelzijdige ingenieur Jan Blanken was met Cornelis Kraijenhoff de grondlegger van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Bovendien was hij een van de meest prominente inwoners van Vianen. Hij woonde hier op het landgoed 'Vijverlust' en zijn gietijzeren grafmonument op de begraafplaats Sparrendaal is een uniek monument. Blanken was de eerste Inspecteur-

generaal van de nieuw opgerichte Waterstaat. Hij was onder andere verantwoordelijk voor het ontwerp en uitvoering van zes inundatie-waaiersluizen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waarvan vier in de Diefdijklinie. Andere werken van Blanken in de nabije omgeving zijn de nieuwe sluisen bij Vreeswijk en het Zederikkanaal.

Het Jan Blanken Centrum, met als centraal thema: 'Water als vijand en bondgenoot'

In het informatiecentrum wordt aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- Algemene informatie over de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Leven en werken van Jan Blanken en zijn betekenis voor de NHW
- De werking van de inundatiemiddelen (sluisen, inundatiekanalen, keerkaden, etc.)
- Uitleg over de verdedigingswerken rond het fort (Verboden Kringen, loopgravenstelling, groepsschuilplaatsen, de schietbaan, de geschutsbatterijen, etc.)
- Informatie over de bouw en de restauratie van het fort (de oorspronkelijke tekeningen en bouwbestek zijn er nog!)
- Expositie over de laatste gebruiker van het fort, de Explosieven Opruimings Dienst (EOD)
- De strijd tegen het water in het verleden (dijkdoorbraken) en de huidige kijk op de waterbeheersing (Ruimte voor de rivier en bouwen op water) bijvoorbeeld in samenwerking met het Utrechts Landschap en Rijkswaterstaat
- Informatie over het riviereengebied met wandel- en fietsroutes
- Info natuur en milieu (i.s.m. de Natuur- en vogelwacht) op het fort en lokale producten (verkoop)

Restauratie en aanpassing accommodaties

De bomvrije toren, de contrescarpgalerij, de houten loodsen en het fortterrein dienen op passende wijze te worden gerestaureerd. Om alle ruimten publieksvriendelijk en veilig in te richten, moeten er passende *basic* nuts- en veiligheidsvoorzieningen worden aangebracht. Een goed voorbeeld, waar dit op geslaagde wijze is gerealiseerd, is het Fort aan de Klop te Utrecht.

Invulling van het fort en de terreinen na restauratie

Het fort moet een educatieve en recreatieve functie krijgen, met licht commerciële verhuurfuncties van bepaalde ruimten, zoals overnachtings- en vergaderfaciliteiten.

- Het **torenfort** of het grootste **houten bijgebouw** bevat het Jan Blanken Informatiecentrum. In de overige ruimten kunnen beperkt activiteiten plaatsvinden en in de kelder is ruimte voor de vleermuizenkolonies.
- In de **contrescarpgalerij** is plaats voor verhuur van ruimten als kantoor, atelier, winkels of vergaderruimte, etc.
- Op het terrein kunnen een aantal *basic* **trekkershutten** in de vorm van (nieuwe) genie- of artillerieloodsen worden gerealiseerd. De **fortwachterswoning** zou bijvoorbeeld als receptie dienst kunnen doen en/of voor verhuur van fietsen (Jan Blanken-fietsroute!?), kano's, etc.
- De andere houten **bijgebouwen** kunnen worden gebruikt voor een beperkte horecafunctie en als vergader- of feestruimte

- Als wandeling over het terrein kan het **patrouillepad** in ere worden hersteld met als meerwaarde zicht op **grote buitensculpturen**, een **terras/vissteiger** en **picknick** mogelijkheden.
- Tussen de **aanlegplaats van de pendelboot** (of Liniepontje) en de fortwachterswoning zal een aantrekkelijk pad gemaakt moeten worden, dat geschikt is voor voetgangers en fietsers. Dit pad vormt een onderdeel van het **publieke wandelpad** dat buiten om het fortterrein loopt en langs de inundatiekunstwerken voert.

Geraadpleegde bronnen:

- *Panorama Krayenhoff. Linieperspectief*, Utrecht 2004
- *Gebiedsvisie Linieland*, Amsterdam 2006
- *De Waarden van Utrecht van Rhenen tot Vianen*, De Bilt 2006
- *De Physique Existentie dezes Lands, Jan Blanken (1755-1838)*, Rijksmuseum Amsterdam 1987
- *Sterk Water. De Hollandse Waterlinie*, Utrecht 2002